

Rede dhr. P.C. Tange, burgemeester gemeente Wormerland

Herdenking Februaristaking

26 februari 2013

Dames en heren,

Welkom bij dit bijzondere monument gemaakt door de kunstenares en oud verzetsstrijder Truus Menger.

Gelukkig staat het monument weer op zijn oude vertrouwde plek, nadat het vorig jaar door vandalen werd gehaald en in de Zaan werd gegooid.

Dit monument vertelt ons dat we de Februaristaking die op 25 februari 1941 in Amsterdam begon en werd gevolgd door de Zaanstreek nooit mogen vergeten.

“Staakt, staakt, staakt!”

Op deze oproep van de illegaliteit legden duizenden mensen hun werk neer, uit protest tegen de Jodenvervolgning door de nazibezetter.

Deze beeldengroep verbeeldt op treffende wijze hoe de oproep tot staking weerklank vond en getuigt van de moed om uiting te geven aan solidariteit met onze joodse medeburgers.

De Zaanse bevolking pikte het niet langer dat onze joodse landgenoten werden weggevoerd. Ook was het een protest tegen de steeds wredere maatregelen van de nazi's tegen de burgerbevolking. Arbeiders,

intellectuelen en kunstenaars stonden model voor de kleine beeldengroep.

De plek is uitstekend gekozen. Vlakbij de Dam, op de balustrade van de Wilhelminasluis, met zicht op de Zaan.

De rivier die zich kriskras door de Zaanstreek een weg baant brengt ons langs alle industrie die de Zaanstreek rijk is. Als we de Zaan vanaf hier in noordelijke richting volgen komen we uit bij de Zaanbrug en de karakteristieke Zaanwand in Wormer.

Ook hier werd in de vroege ochtend van de 26e februari massaal het werk neergelegd.

De rijksveldwachter rapporteerde nog dezelfde dag aan Burgemeester Pieter

Kooiman dat op verscheidene plekken in Wormer het werk was neergelegd.

Als eerste was de veldwachter gaan kijken bij Rijstpellerij 'De Unie', waar 125 personen het werk hadden neergelegd. Maar 'De Unie' was niet het enige bedrijf in Wormer waar de arbeiders staakten.

Ook bij cacao-fabriek 'De Moriaan' van Wessanen, bij pellerij Mercurius, bij papierfabriek Van Gelder en Zonen en nog enkele bedrijven werd het werk neergelegd.

De staking had zich uitgebreid van Amsterdam naar de Zaanstreek. De machthebbers beschouwden Amsterdam, Hilversum en Zaandam als de belangrijkste actiehaarden van het land.

De staking werd hard neergeslagen en er volgden strenge maatregelen. De stad Amsterdam kreeg een boete opgelegd van 15 miljoen gulden, Zaandam een half miljoen. Bovendien werd de burgemeester van Zaandam ontslagen. Er werd een avondklok ingevoerd. Na half negen mocht niemand meer de straat op.

Het waren gewone mensen als u en ik die hun overtuiging over wat onaanvaardbaar was om hadden gezet in acties. Zij voegden de daad bij het woord en lieten zien dat hun betrokkenheid bij de ander ergens voor stond.

Al was het met direct gevaar voor eigen leven, zoals de droevige nasleep van de Februaristaking 1941 uiteindelijk heeft uitgewezen.

De Februaristaking in met name Amsterdam en Zaandam leidde tot een koerswijziging van de bezetter. De nationaal socialisten zouden niet langer pogen om op vreedzame wijze de Nederlandse harten te veroveren.

Het ‘judenrein’ maken van de Zaanstreek en het verbieden van de razend populaire Nederlandsche Unie stimuleerden de illegaliteit. Johan Wastenecker, de Noord Hollandse commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten schreef hierover: “En het verzet groeide. Ook in Noord-Holland: in Amsterdam, in Haarlem, in de Zaanstreek, ja vooral in de Zaanstreek.”

Elk jaar staan wij hier, op deze plek, met elkaar stil bij dat moment in onze geschiedenis en denken we terug aan

de moed van de mensen die in opstand durfden te komen. Die vonden dat het genoeg was.

De Februaristaking staat voor ons nog steeds symbool voor saamhorigheid, verzet en moed.

Discriminatie en schending van de mensenrechten zijn ook vandaag de dag nog altijd niet uitgebannen. De lessen uit 1940-1945 zijn daardoor in de samenleving van vandaag zonder meer actueel.

In de wereld zijn nog steeds plekken waar mensen gestigmatiseerd en buitengesloten worden vanwege afkomst, religie, politieke overtuiging of seksuele geaardheid.

We zien bijna dagelijks de berichten in de media. Berichten over mensen die strijden voor hun rechten. Het recht om te mogen zijn wie en wat ze zijn. Het recht om te mogen geloven waar ze in geloven. Het recht om te mogen zeggen wat ze willen zeggen. Het recht om in veiligheid te mogen leven.

We zien de beelden uit Rusland, waar homo's en lesbiennes opkomen voor hun rechten. We zien de beelden uit Syrië, uit Egypte, maar ook in Nederland is discriminatie helaas nog lang niet volledig uitgebannen.

‘Vrijheid’. Het lijkt voor ons, hier in Nederland, bijna zo vanzelfsprekend. En toch is het dat niet. Sterker nog: onze vrijheid is eigenlijk heel fragiel. ‘

Ook hier en nu staan de rechten van en het respect voor mensen die anders zijn dan de meerderheid, op de tocht. Zijn er groeperingen in ons land die in naam van de vrijheid juist pleiten voor inperking van de vrijheid van mensen om te zijn wie zij zijn.

Worden opnieuw bevolkingsgroepen neergezet als de oorzaken van de problemen waarmee we te maken hebben.

En daarom herdenken wij. Staan wij stil bij toen, opdat dat nooit meer zal gebeuren.

Tot slot spreek ik de wens uit dat, met de Februaristaking als bron van inspiratie, heel veel mensen, nu, maar ook in de toekomst het kunnen

opbrengen om heldhaftig op de bres te staan.

Voor het behoud van vrijheid en democratie, voor de menselijke waardigheid. Maar vooral ook voor solidariteit met hen die nu met deze waarden hun strijd voeren.

Ik dank u voor uw aandacht.